

15. Ширнина О. А. Системная вариативность во фразеологии современного немецкого языка / Ширнина О. А. – М., 1988. – С. 93–102.
16. Берлизон С. Б. Стилистический аспект значения (стилистическое значение) фразеологических единиц и методы его исследования / С. Б. Берлизон // Проблемы семасиологии и лингвостилистики: сб. науч. тр. – Рязань, 1975. – Вып. 2. – С. 116–621.
17. Верещагин Е. М. Язык и культура / Е. М. Верещагин, В. Г. Костомаров. – М., 1983. – 288 с.
18. Селиванова Е. А. Новые подходы к изучению фразеологии в парадигмальном пространстве современной лингвистики / Е. А. Селиванова // Слово. Символ. Текст: сб. науч. тр. [под общ. ред. Е. С. Снитко, Л. П. Дядечко]. – К.: КНУ им. Т. Г. Шевченко, 2006. – С. 149–156.
19. Черданцева Т. З. Идиоматика и культура / Т. З. Черданцева // Вопросы языкознания. – Москва: Наука, 1996. – №1. – С. 58–70.
20. Чердниченко О. І. Фразеологія сучасного політичного дискурсу / О. І. Чердниченко // Іноземна мова. – К., 2001. – Вип. 31, – С. 5–7.
21. Угринюк В. М. Типологія вмотивованості фразеологічних одиниць сучасної німецької мови (кількісні та якісні характеристики): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.04 „Германські мови” / В. М. Угринюк. – К., 1993. – 16 с.

УДК 811.111'06:004.738.5

Брона О.А.
(Львів, Україна)

НОВА ФОРМА КОМУНІКАТИВНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ – ІНТЕРНЕТ-КОМУНІКАЦІЯ

У статті розглядається електронна комунікація як один із різновидів сучасної масової комунікації в світлі такого нового напрямку дослідження як «медіалінгвістика».

Ключові слова: інформаційний простір, електронна комунікація, медіалінгвістика, засоби масової комунікації, інтраперсональне та інтерперсональне спілкування.

В статті розглядаються питання електронної комунікації як одного з видів сучасної масової комунікації в світлі такого напрямку дослідження як «медіалінгвістика».

Ключевые слова: информационное пространство, электронная коммуникация, медиалингвистика, средства массовой коммуникации, интраперсональное та интерперсональное общение.

This article deals with the problems of e-communication as one of the forms of the modern mass communication from the point of view of media linguistics.

Key words: media scene, e-communication, communication media, intrapersonal and interpersonal communication.

© Брона О.А., 2012

Кінець 20 – початок 21 століття відзначено розширенням сфери інтересів мовознавства. Мова стала вивчатися як відкрита система, у якій співіснують кілька парадигм: функціональна, когнітивна, прагматична та інші. Такий підхід до мови сприяв зростанню міждисциплінарного компонента в лінгвістичних дослідженнях, де вивчається феномен Інтернет-комунікації, що є новою інтегрованою сферою лінгвістичного інтересу.

Зміна сучасного суспільства тісно пов'язана зі зростаючою тенденцією глобалізації інфосфери – концепції єдиного світового інформаційного простору, що дозволяє виявити багатогранну діяльність мас-медіа у вигляді цілісної системи, яка має беззаперечний вплив на лінгвістичні та культурні процеси. Широко проникаючи у всі сфери життєдіяльності суспільства, нові інформаційні технології докорінно змінюють звичний спосіб життя людей. Можливість використання їхніх переваг в багатьох випадках визначається рівнем освіченості і лінгвістичної культури суспільства, його орієнтацією на новий, інформаційний напрямок розвитку сучасної цивілізації.

Характерною ознакою епохи високих технологій та глобальної інформатизації є особливий інтерес у лінгвістиці до комунікації загалом і масової комунікації та одного із її різновидів (форм) – електронної зокрема. Домінантна у лінгвістиці когнітивно-дискурсивна парадигма, що зорієнтована на вивчення людини у суспільстві через аналіз її комунікативної діяльності, спричинила інтерес до вивчення механізмів ефективної комунікації та теорії мовленнєвого впливу. Синтез дискурсивних, семіотичних та когнітивних чинників сприяє виникненню нових методів у дослідженні комунікації та відкриває широкі горизонти перед лінгвістами. Одним із таких нових напрямів є медіалінгвістика, яка займається вивченням функціонування мови у засобах масової комунікації [1:3], які на сьогоднішній день все частіше представлені власне у вигляді інтернет-видань.

Цифрові технології створили нове середовище для людського мислення, навчання та комунікації. Багато хто вважає це медіа-революцією, але це є і революцією мови також. Вони докорінно змінили природу наявних засобів для розуміння і самовиразу. Можна вважати, що вони розширили рамки традиційних ЗМІ, створивши новий клас багатовекторних та експериментальних електронних засобів на додаток до вже відомих у минулому. Більше того, контекст взаємодії цих засобів було докорінно змінено цифровими технологіями, створюючи нове цифрове середовище у якому люди обмінюються ідеями та розвивають їх.

По мірі того, як Інтернет стає все більш всюдисутнім в сучасній культурі, постає питання, як технології комп'ютерно-опосередкованої комунікації (далі *КОК*) впливають на сам процес спілкування під яким розуміється «процес взаємодії мовних особистостей з метою передачі, отримання або обміну інформацією, що є необхідною для здійснення спільної діяльності і включає взаємне пізнання комунікантів, передачу повідомлення і власне мовне оформлення висловлювання» [2:15]. Під терміном «комп'ютерно-опосередкована комунікація» тут розуміється процес, в ході якого відбувається створення, обмін і отримання інформації завдяки мережевим телекомунікаційним системам, що забезпечують кодування, передачу і розкодування повідомлення. Феномен КОК розглядають з міждисциплінарних позицій у таких галузях науки, як теорія комунікації, риторика і композиція, журналістика, філологія, філософія тощо.

Кожна з названих галузей досліджує притаманну їй сторону цього явища, наприклад вплив на користувачів, технології, процеси або наслідки, загалом включаючи такі аспекти, як соціальні, когнітивні, лінгвістичні, культурні, тощо.

Для того, щоб вільно почуватися у «кіберсуспільстві», новачкам потрібний час для занурення у невідому, нову культуру. Досвідчені учасники КОК твердять, що такі засоби як електронна пошта (e-mail), тематичні групи новин (newsgroups), форуми (Internet Chats), соціальні мережі, всесвітня мережа (the World Wide Web) та інші достатньо швидко видозмінюють взаємодію індивідуумів в соціумі. Деякі припускають, що КОК докорінно змінять функціонування всіх соціальних систем сучасного суспільства і звільнять його від принципів і процесів, що формують його у режимі реального життя. Інші твердять, що КОК, це ще один із способів обміну інформацією. Але, незважаючи на наші припущення, сприйняття або неприйняття цього способу комунікації, факт його існування є доведений, і дослідження цього швидкозмінного явища тільки розпочато у роботах, спрямованих на розгляд графічних, лексичних та текстових характеристик КОК, лінгвістичної концепції гіпертексту, проблем жанрової визначеності і структури електронних жанрів (Бацевич Ф.С., Белова А.Д. Бергельсон, Е. Брейдо, Данилюк С.С., Е.Н. Галічкіна, Е.И. Горошко, Л.А. Капанадзе, Ю. Хартунг О.В. Дедова, С.В. Лесникова, В.Л. Эпштейн, Л.Ю. Иванов, Г.Н. Трофімова, Яворська С.М., Яхонтова Т.В., Ж. Бодрийяр, У. Эко). В більшості робіт вищезгаданих дослідників розглядаються окремі особливості віртуальної комунікації, але проблема функціонування мови в новому комунікативному просторі залишається невирішеною. Також при описі комунікації, і саме комп'ютерно-опосередкованої потрібно враховувати багатогранність її складових частин: учасників, мету, сферу, спосіб і середовище.

З плином століть вдосконалення способів комунікації мало потужний визначальний ефект. Джордж Макмардо поділяє розвиток характерних рис зміни середовища способів комунікації на усні, письмові, друковані та електронні. [3]. Але, протягом всієї історії вдосконалення, комунікація (у будь-якій формі) мала на меті передачу та розповсюдження лінгвістичної інформації у вигляді організованої діяльності, (зі своїми мотивами, структурою, актами, підпорядкованих меті), що представлена конкретною дією – мовленням – і в них реалізується. Початком ери електронних способів комунікації можна вважати появу системи ARPANET, що згодом переросла власне в Інтернет. Сьогодні Всесвітня мережа є каналом комунікації, до якого під'єднані мільйони користувачів і теоретично можливим є факт одночасного спілкування усіх з усіма, що було б неможливим у попередні часи: «Використання засобів масової комунікації, не змінюючи загальної стратегії мовленнєвого акту (переконати або повідомити), значно ускладнює завдання для того хто говорить, адже адресат у нього тепер не одна людина, а мільйони читачів». [1:18].

Відомим твердженням сучасної теорії лінгвістики є те, що «Мова є системою». До виникнення КОК ця система була сталою і добре дослідженою. Але настала ера комп'ютерних технологій і все змінилося. Адже існування текстів в електронному форматі, а саме гіпертекстова система, що дозволила розгортати текст на тільки лінійно, але й за допомогою гіперпосилань в глибину міжтекстових зв'язків докорінно трансформувала всю систему комунікації. Текст став «нескінченним», завдяки можливості переходу від одного посилання до іншого. У цьому сенсі Інтернет виступає як

новий комунікативний простір, побудований за мережевим принципом або за принципом мозаїки, що дає можливість представляти фрагменти інформації у потенційній нескінченності. І тут постає питання: чи можна назвати текст, який ми почали читати першим – первинним? Відповідь буде «так» тільки у випадку однієї особи, що почала читати його першим. Для іншої особи він стане вторинним, а можливо вона ніколи і не наشوтовхнеться на нього. Читаючи друковане видання, ми звичайно маємо вибір з якої сторінки почати, але простір газетних шпальт є обмеженим і для наступної порції інформації потрібно брати інший примірник. У виданнях електронного формату, представлених гіпертекстовою структурою спочатку наші дії будуть схожими, а далі послідовність прочитання матеріалу змінюється докорінно. Ми можемо перейти до будь-якого повідомлення стосовно певної теми, прочитати коментарі інших користувачів і обмінятися з ними своїми думками, навіть можна поспілкуватися з автором статті. І все це відбувається в режимі практично реального часу. На думку С. Г. Прилукової, «електронні ЗМК формують не-лінійний, не-послідовний хід думки, породжують уявлення про відсутність причинно-наслідкового зв'язку, «фрагментарність», що неможливо зареєструвати і невидиме «розповсюдження» в просторі і часі. [4].

За допомогою КОК інформацію будь-якого штибу (текстову, графічну, звукову, відео) можна поєднати в одне ціле, тим самим забезпечуючи нескінченне генерування знаків і текстів, комбінування різноманітних текстів (візуальних, аудіальних, інтерактивних), поєднання різноманітних типів дискурсу. Суть структури мережі робить неможливою жорстку фіксованість тексту, що, в свою чергу, знеможливає будь-яку однозначну інтерпретацію, передбачення ймовірних версій кінцевого тексту.

У випадку класичних друкованих видань це неможливо, оскільки вони орієнтовані на індивідуальне і вибіркове користування інформацією. Але електронні ЗМК первинно направлені на інтраперсональне та інтерперсональне спілкування.

Відмінність конвенціональних ЗМК від електронних ЗМК полягає в тому, що у випадку перших відбувається комунікація «в одну сторону». Якщо написати листа в редакцію або автору, чи потрапить він на шпальти, чи побачать його інші і саме основне – чи отримаєте ви відповідь? Крім того, в традиційних ЗМІ міжособистісна комунікація практично відсутня, натомість в Інтернеті в тому чи іншому вигляді присутні всі традиційні засоби масової комунікації (ЗМК), а також принципово нові (відеоконференція, онлайн-голосування, форум, чат). Таким чином ЗМІ перетворюються на ЗМК, змінюючи при цьому характер спілкування. За допомогою КОК практично кожен може отримати саме основне – можливість спілкування. В самому цьому слові закладена його багатоосібна структура, адже «спілка» - це більше ніж один, отже спілкування можна розглядати як діяльність, що забезпечує взаємодію комунікантів, яка за допомогою цифрових технологій дозволяє використовувати різноманітні види міжособистісної взаємодії на мовному рівні – як у вигляді традиційних текстів, так і креалізованих.

Відсутність безпосередньої (face-to-face) реакції відмежовує мову Інтернету і вимагає нових шляхів вираження реакції схвалення чи несхвалення. Запровадження емоційних зображень або емотиконів стало першою спробою у вирішенні цього питання, адже навіть отримуючи у відповідь на своє повідомлення будь-яке графічне зображення (емотикон/смайлик), що є проявом невербальної комунікації, люди сприймають його як показник чи то сміху, чи схвалення, чи суму тощо.

КОК є напрочуд мінливою: сторінки на моніторі можуть міняються під час перегляду завдяки запровадженню анімації, тексту у вигляді біжучої стрічки тощо, і отже, текст обновлюється таким чином, що є неможливим у друкованих виданнях. Різноманітні способи КОК забезпечують різний рівень інтерактивності і можуть бути поділені на: синхронні – служби призначені для забезпечення одночасного, інтерактивного обміну інформацією (e-mail), Internet Relay Chat (IRC) and Multiple User Domains (MUDs), і асинхронні – для зберігання даних (file transfer, newsgroups, gopher-servers and the World Wide Web).

Основний чинник – передача інформації – для людської комунікації залишається незмінним протягом всієї історії. Змінним є контекст та засіб для передачі цієї інформації. Беручи це до уваги, можна більш детально почати досліджувати лінгвістичний компонент комп'ютерно-опосередкованого каналу комунікації. Яким же ж чином реалізуються комп'ютерно-опосередковані повідомлення і як відбувається вербальна комунікація?

За словами Д. Крістала: «Інтернет спричиняє лінгвістичні наслідки» [5:1], отже, мова зазнає постійної потреби у адаптації до вимог нових контекстів її вживання. Інтернет надає можливість досліджувати нові виміри лінгвістичної та стилістичної варіативності.

Здебільшого КОК представлена в письмовій формі, оскільки «є багато способів використання Інтернету, але найбільш часто вони представлені у формі тексту» [6], але це «не є суто усною або письмовою формою комунікації» [7:6]. Взаємодія між учасниками комунікації і зміна тем обговорення змінюється у манері притаманні усній мові. Тим на менш, справді усною її назвати не можна, адже учасники не бачать і не чують один одного. Письмовою її назвати також не можна, адже незважаючи на той факт, що більшість повідомлень створюються в режимі он-лайн, вони все ж таки вимагають стратегій планування, редагування, отже можна назвати такий тип комунікації як «усне мовлення в письмовій формі». Зважаючи на це, присутність великої кількості лексичних одиниць, притаманних розмовному стилю починає домінувати. Лінгвістичні властивості форм КОК на основі тексту (Text-based) різняться залежно від типу системи повідомлень (messaging system) і культурного контексту. Тим не менше всі ці форми мають одну спільну рису. Спілкування, що відбувається за їх допомогою в основному реалізується у візуально-представленій мові. Характеристики каналу передачі повідомлення мають важливі наслідки для розуміння природи комунікативно опосередкованої комунікації, що підтверджує афоризм Маршалла Маклюєна «The medium is the message» - («Носій/середовище і є повідомленням»). Вони також забезпечують унікальне середовище, вільне від фізичного контексту інших каналів комунікації. Таким чином, беручи до уваги всі вище перераховані чинники, форму представлення тексту в рамках комп'ютерно опосередкованої комунікації можна вважати за твердженням Добросклонської Т.Г. «медіатекстом» [1:5].

На даний час мову ЗМІ розглядають не тільки як весь об'єм текстів, що функціонують у сфері масової комунікації, але як стійку систему, що характеризується певними лінгвістичними властивостями. При цьому наявність і співвідношення вербальних і аудіовізуальних складових є однією з важливих характеристик цієї системи, що потребує

подальшого і більш детального дослідження з метою кращого розуміння механізмів взаємодії всієї сукупності складових новітньої форми масової комунікації.

Отже, підсумовуючи вищесказане, можна зробити наступні висновки:

1. З появою новітніх технологій виник новий тип комунікації – комп'ютерно-опосередкований.
2. Гіпертекстова структура представлення інформації сприяє побудові комунікативного простору за принципом мозаїки.
3. Використовуючи КОК технології стає можливим створення креалізованих текстів.
4. За відсутністю безпосереднього спілкування для прояву емоційного стану використовуються графічні зображення.
5. За рівнем взаємодії КОК можна поділити на синхронну та асинхронну.
6. Форма представлення інформації в Інтернеті здебільшого є «мовлення в письмовій формі».

ЛІТЕРАТУРА:

1. Добросклонская Т.Г. Медиалингвистика: системный подход к изучению языка СМИ. – Москва, 2008.
2. Асмус Н.Г. Лингвистические особенности виртуального коммуникативного пространства Диссертация на соискание ученой степени кандидата филологических наук. – Челябинск — 2005 – с.15.
3. McMurdo George. Changing contexts of communication Journal of Information Science, Vol. 21, No. 2, 140-146 (1995).
4. Прилукова Е.Г. Теле-виртуальная реальность: гносеологический аспект. Автореферат дисс... кандидата философских наук. – Магнитогорск, 1998. – 24 с.
5. Crystal D. Internet Linguistics. London: Routledge, 2007 – 179 pp.
6. Cybercosiety 2.0: Revisiting computer-mediated communication and community/ edited by Steven G. Jones <http://www.isbnlib.com/preview/0761914625/CyberSociety-20-revisiting-computer-mediated-communication-and-community>
7. David Crystal A language revolution: from reluctance to renaissance. 2001 p.6./ http://www.davidcrystal.com/DC_articles/Langdeath8.pdf